

ÚRSKURÐUR

ÁFRÝJUNARNEFNDAR NEYTENDAMÁLA

MÁL NR. 10/2010

Kæra Lýsingar hf. á ákvörðun Neytendastofu nr. [34/2010](#).

1. Þann 20. desember 2010 er tekið fyrir mál áfrýjunarnefndar neytendamála nr. 10/2010: Kæra Lýsingar hf. á ákvörðun Neytendastofu nr. 34/2010 frá 30. júlí 2010. Í málinu úrskurða Ingiríður Lúðvíksdóttir, Eyvindur G. Gunnarsson og Eiríkur H. Hauksson.
2. Með kæru, dags. 25. ágúst 2010, hefur kærandi kært til áfrýjunarnefndar neytendamála ákvörðun Neytendastofu nr. 34/2010 frá 30. júlí 2010, um að kærandi hafi brotið gegn ákvæðum 3. tölul. 1. mgr. 6. gr. og 9. gr. laga nr. 121/1994 og ákvæðum 5. og 8. gr. laga nr. 57/2005 með því að tilgreina ekki í bílasamningi að vextir af íslenskum hluta lánsins væru breytilegir og með því að tilgreina ekki með hvaða hætti og við hvaða aðstæður vextir geti breyst. Þá hefði kærandi brotið gegn ákvæðum 5. gr. og 2. mgr. 6. gr. laga nr. 121/1994 og ákvæðum 5. og 8. gr. laga nr. 57/2005 með því að tilgreina ekki í bílasamningi hvort íslenskur hluti lánsins væri verðtryggður eða óverðtryggður. Enn fremur að kærandi hefði brotið gegn ákvæðum 3. tölul. 1. mgr. 6. gr. og 9. gr. laga nr. 121/1994 og ákvæðum 5. og 8. gr. laga nr. 57/2005 með því að tilgreina ekki í bílasamningi að innheimt væri vaxtaálag á LIBOR-vexti þess hluta lánsins sem væri í erlendri mynt og með því að greina ekki frá því hversu hátt slíkt vaxtaálag væri. Með vísan til 26. gr. laga nr. 121/1994 og 2. mgr. 21. gr. b laga nr. 57/2005 bannaði Neytendastofa kæranda, í bílasamningum við neytendur í íslenskum krónum, að notast við skilmála um að ársvexti skuli greiða samkvæmt gildandi vaxtaskrá kæranda á hverjum tíma. Kærandi krefst þess að ákvörðunin verði felld úr gildi.
3. Kæruheimild er í 2. mgr. 4. gr. laga um Neytendastofu og talsmann neytenda nr. 62/2005, sbr. 1. mgr. 25. gr. laga um neytendalán nr. 121/1994, sbr. 4. mgr. 4. gr. laga um eftirlit með viðskiptaháttum og markaðssetningu nr. 57/2005.

MÁLAVEXTIR

4. Með bréfi, dags. 21. október 2009, leitaði neytandi til Neytendastofu og gerði athugasemdir við bílasamning milli hans og Lýsingar hf. Athugasemdirnar sneru að því að upplýsingar um lánakjör samningsins með tilliti til eftirstöðva, vaxta og annars lántökukostnaðar væru mjög óskýrar og þannig úr garði gerðar að ómögulegt væri fyrir hann sem leigutaka að reikna út eða sjá fyrir hvernig leigugjald gæti breyst og hvernig uppreikna skyldi höfuðstól.
5. Í erindinu eru gerðar athugasemdir við vexti, leigugreiðslur og höfuðstól og aðra skilmála. Varðandi vexti eru gerðar þessar athugasemdir: Í fyrsta lagi skuli útskýra í 4. gr. skilmála samningsins, sem ber heitið „Leigugrunnur og leigugjald“, hvernig leigugjald og höfuðstóll

breytist. Í fyrstu línu undir yfirskriftinni „vextir, verðtrygging, gengistrygging“ segi: „Samningur þessi er gengistryggður og eru allar fjárhæðir bundnar erlendum/innlendum myntum“ og „Leigugjald tekur breytingum á gengi og vöxtum skv. 7. gr.“ Í 7. gr. segi að fyrirsögn samningsins sem og 4. gr. kveði á um hvort samningurinn sé verðtryggður, óverðtryggður eða gengistryggður. Í fyrirsögn umrædds samnings segi „Gengistryggður samningur.“ Af 4. og 7. gr. mætti ráða að enginn vafi léki á því að samningurinn væri gengistryggður og að öll samningsfjárhæð væri gengistryggð sem og leigugreiðslur. Þó væru reiknaðir verðtryggðir vextir af 50% hluta samningsfjárhæðar. Í öðru lagi er gerð athugasemd við að um vexti af verðtryggðum samningum segi í 7. gr. skilmálanna að „vextir við upphaf samnings [séu] tilgreindir í 4. gr.“ Í 4. gr. sé aftur vísað til 7. gr. Því sé enga vexti að finna fyrir íslenska hluta lánsins og reyndar enga vísitölu en þess sé reyndar getið í 4. gr. að hún skuli miðast við útborgunardag samnings. Af orðalaginu um vexti við upphaf samnings mætti skilja að leigusali vísaði til þess að vextirnir væru breytilegir en þó væri þess algerlega látið ógetið hvort eða hvernig þeir breyttust. Á yfirliti frá Lýsingu virðist vera staðfesting á breytileika vaxtanna því þar standi að vextirnir í upphafi samnings hafi verið 6,5% en séu í dag 10,8%. Í þriðja lagi er gerð athugasemd við að í 7. gr. segi enn fremur um vexti af gengistryggðri leigu að heimilt sé Lýsingu að endurreikna leigu skv. breytingu á LIBOR-vöxtum. Þess sé algerlega látið ógetið hvaða LIBOR-vexti skuli miðað við, þ.e. eins mánaða, þriggja mánaða o.s.frv. og ekkert álag ofan á þá vexti nefnt, hvorki á samningseyðublaði né í greiðsluáætlun.

6. Við leigugreiðslur voru gerðar þessar athugasemdir: Í fyrsta lagi að Lýsing hafi innheimt verðbætur af afborgunum og vöxtum af „íslenska hluta“ lánsins, þ.e. 50% samningsfjárhæðarinnar, samkvæmt greiðsluseðlum frá því um vorið 2009. Á yfirliti frá Lýsingu komi hins vegar fram að verðbætur hafi verið reiknaðar á leigugreiðslur frá upphafi en án þess að sundurliða það sérstaklega á fyrri greiðsluseðlum. Þessi verðtrygging leigugreiðslna, miðað við vísitölu neysluverðs, eigi sér þó enga stoð í samningnum sjálfum því samkvæmt 4. gr. sé hann gengistryggður. Í öðru lagi að miða skuli við skráð sölugengi Seðlabanka Íslands á gjaldmiðlum við útreikning leigu. Við nánari skoðun verði ekki annað séð en að á reikningum Lýsingar sé miðað við sölugengi gjaldmiðla eins og það sé skráð á heimasíðu Lýsingar og samræmist það ekki þessum skilmála. Í þriðja lagi að hvergi hafi verið tiltekið hve hátt seðilgjald skyldi vera og ekki gert ráð fyrir því á greiðsluáætlun. Hins vegar hafi það verið innheimt frá upphafi samningsins.
7. Við höfuðstól og aðra skilmála voru gerðar þessar athugasemdir: Í fyrsta lagi að í 4. gr. segi að „allar fjárhæðir [séu] bundnar erlendum/innlendum myntum“ og „[taki] mið af þeim á hverjum tíma.“ Með þessu sé væntanlega vísað til þess að höfuðstóll samningsins, þ.e. samningsfjárhæðin, í erlendri mynt geti breyst miðað við gengi gjaldmiðla. Ekki verði séð að leigusali geti stuðst við þennan skilmála til að verðtryggja höfuðstól í íslenskum krónum þar sem annars vegar sé talað um gengistryggingu og hins vegar sé í 7. gr. aðeins talað um vísitöluálag á leigugreiðslur. Í öðru lagi var gerð athugasemd við að í 18. gr. samningsins sé þess getið að samningurinn sé tímabundinn og óuppsegjanlegur af hálfu leigutaka. Þessi skilmáli sé með eindæmum einhliða og það hljóti að vera ástæða til að skoða lögmæti hans með tilliti til laga um samningsgerð. Í þriðja lagi var gerð athugasemd við að í 19. gr. segði að leigutaka bæri að greiða leigusala þóknun samkvæmt gjaldskrá og alla skatta og gjöld sem kynnu að verða hækkuð eða lögð á leiguna, leigusamning

eða bifreiðina. Þessi skilmáli geti vart staðist lög um upplýsingar á kostnaði vegna lántöku því þessi fyrrnefnda þóknun væri ekki skilgreind frekar og því síður þau gjöld sem kynnu að verða lögð á leiguna.

8. Með bréfi, dags. 28. október 2009, kynnti Neytendastofa kæranda framkomið erindi og óskaði eftir skýringum eða athugasemdum hans við erindið. Þar kom fram að í erindi neytandans væri ekki vísað til lagaákvæða en að mati stofnunarinnar gætu komið til skoðunar ákvæði 5., 6., 7., 8. og 9. gr. laga um neytendalán nr. 121/1994, ákvæði 5. og 8. gr. laga um eftirlit með viðskiptaháttum og markaðssetningu nr. 57/2005 og ákvæði 36. gr. og 36. gr. a.-c. laga um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa nr. 7/1936.
9. Svar barst með bréfi kæranda, dags. 18. nóvember 2009. Um vexti segir að rétt sé að í fyrirsögn samningsins eigi að koma fram hvort samningur sé verðtryggður, óverðtryggður eða gengistryggður eða um sé að ræða einhvers konar samsetningu á þessum möguleikum í ákveðnum hlutföllum. Samsetning myntanna ráðist af ákvörðun leigutaka sjálfs við upphaf samningsbandsins. Í 4. gr. komi fram að 50% samningsins sé í íslenskum krónum. Í fyrirsögn komi fram að hann sé gengistryggður en ekkert um það hvort íslenski hluti samningsins sé verðtryggður eða óverðtryggður. Af óskiljanlegum ástæðum hafi verðtrygging dottið niður úr fyrirsögn samningsins. Samningurinn hafi hins vegar verið skráður inn sem gengistryggður og verðtryggður í þeim hlutföllum sem fram komi í 4. gr. og innheimtur í samræmi við það. Engar athugasemdir hafi verið gerðar við þá innheimtu af hálfu leigutaka fyrr en nú, þrátt fyrir að allt frá yfirtöku samningsins hinn 5. apríl 2007 hafi verðbótaþáttur afborgana og vaxta verið innheimtur og allt frá maí 2008 hafi sundurliðun þessa verið sérstaklega tilgreind á greiðsluseðlum. Í 4. gr. sé gert ráð fyrir að gengi/vísitala gjaldmiðla miðist við útborgunardag samnings. Gengi vísi til hinna erlendu gjaldmiðla sem lánið samanstandi af og vísitalan til íslenska hluta lánsins. Vextir á greiðsluáætlun beri það líka með sér að samningurinn sé verðtryggður þar sem þeim beri saman við gjaldskrá félagsins yfir verðtryggða vexti á þessum tíma. Afleiðing þeirrar villu að í fyrirsögn samningsins hafi misfarist að tilgreina að íslenski hluti lánsins sé verðtryggður kalli fram villu í 4. gr. þar sem vextir hefðu átt að vera tilgreindir ásamt því að þeir væru breytilegir og að heimilt væri að endurreikna leiguna samkvæmt breytingum á lánskjörum Lýsingar. Í 3. mgr. 7. gr. samningsins segi reyndar að „[ef] samningurinn er verðtryggður eru vextir við upphaf samnings tilgreindir í 4. gr.“ sem vísi til þess að vextir séu breytilegir en ekki fastir. Þá sé reyndar skýrt tiltekið að vísitala miðist við útborgunardag. Þessi regla komi til vegna þess að oft á tíðum líði talsverður tími frá því að samningur sé gerður og þar til hann sé undirritaður. Sú regla hafi viðgengist hjá Lýsingu, eins og öðrum fjármálafyrirtækjum, að eigi að greiða samkvæmt samningi á eins mánaðar fresti séu notaðir eins mánaðar LIBOR-vextir en séu leigugreiðslur á þriggja mánaða fresti séu notaðir þriggja mánaða LIBOR-vextir. Annað væri óeðlilegt og hafi einfaldlega verið litið svo á að það væri augljóst og þyrfi ekki að taka fram. Þá sé það rétt að ekki hafi verið sundurliðað álag og vextir, heldur hafi talan verið gefin upp í einu lagi.
10. Um athugasemdir um leigugreiðslur segir að ástæða þess að verðbætur séu nú sundurliðaðar sérstaklega á greiðsluseðlum sé sú að ákveðið hafi verið að bæta greiðsluseðlana þannig að þeir veittu leigutaka ítarlegri upplýsingar. Þess séu dæmi að þetta hafi valdið þeim misskilningi að

verið væri að bæta við verðbótum. Svo sé hins vegar ekki heldur hafi Lýsing einungis bætt upplýsingagjöf sína til leigutaka með betur sundurliðuðum greiðsluseðli.

11. Þá segir að í samningnum sé ekki kveðið á um að skráð sölugengi Seðlabanka Íslands skuli notað enda sé það ekki lengur unnt eftir að frjálsir gjaldeyrismarkaðir voru opnaðir á Íslandi. Seðlabankinn hafi ákveðið gengi einu sinni á dag sem fylgt hafi verið við kaup og sölu á erlendum gjaldeyri í viðskiptabönkum. Eftir að það var afnumið hafi verið útilokað að kaupa og selja erlendan gjaldeyri á þeirri punktstöðu sem Seðlabankinn ákveði. Lögum samkvæmt beri fjármálafyrirtækjum að viðhalda gjaldeyrisjafnvægi. Þegar viðskiptavinur Lýsingar óski eftir að fjármagna bifreiðakaup með bílasamningi kaupi Lýsing gjaldeyri af viðskiptabanka á markaðsgengi. Markaðsgengi það sem myndist í íslenskum bönkum sé síðan ein aðalstoðin í gengisskráningu Seðlabankans. Gjaldreyrir sé hins vegar hvergi boðinn til sölu á nákvæmlega því gengi nema tilviljun ein ráði því. Auk þess sé það þannig að gengið sveiflist stöðugt innan dagsins. Í nýrri samningum Lýsingar hafi orðalaginu verið breytt og sé skráð sölugengi samkvæmt gengisskráningu Lýsingar haft til hliðsjónar. Afleiðingin sé ákveðinn ómöguleiki þar sem Lýsing hafi ekki átt þess kost að eiga gjaldeyrisviðskipti á gengi Seðlabankans. Að því er varðar 19. gr. samningsins, sem nefnist skattar og gjöld, segi að „[a]uk leigugjalds ber leigutaka að greiða Lýsingu hf. þóknun skv. gjaldskrá félagsins“ en gjaldskrá félagsins sé aðgengileg á skrifstofu þess og á netinu.
12. Um athugasemdir um höfuðstól og aðra skilmála segir að fyrsta liðnum hafi þegar verið svarað og vísað til þeirra umfjöllunar. Samkvæmt 5. gr. sé markmið samningsins að leigutaki eignist bifreiðina í lok leigutíma. Lýsing hafi heldur ekki rétt til þess að segja upp samningum á samningstíma nema leigutaki brjóti ákvæði samningsins, sbr. 21. gr., svo sem með vanefndum. Hér sé því ekki um að ræða leigusamning eins og tíðkist í hefðbundinni bílaleigu heldur leið til það fjármagna bifreiðarkaup eins og leigutaka sé fullljóst. Því sé ekkert óeðlilegt við það að leigutaki geti ekki hlaupið frá skyldum sínum einhliða frekar en að geta hlaupið frá skyldum sínum í hefðbundnum veðlánum.
13. Þá segir að gjaldskrá Lýsingar sé aðgengileg á vefsíðu félagsins sem og starfsstöð. Þar séu allar þóknanir sundurliðaðar mjög ítarlega. Gjaldskráin sé hluti af samningnum en þar sem forsendur gjaldskrár geti breyst, t.d. vegna hækkandi póstburðargjalda, aukinna álaga frá hinu opinbera eða öðrum þjónustuaðilum sé ekki hægt að festa þær fjárhæðir í samningnum. Því sé gripið til þess ráðs að gefa út gjaldskrá sem upplýsi um þóknanir eins og þær séu á hverjum tíma. Leigutaka beri samkvæmt ákvæðinu „að greiða Lýsingu alla skatta og gjöld sem kunna að verða hækkuð eða lögð á leiguna, leigusamning eða bifreiðina, þ.m.t. virðisaukaskatt, bifreiðagjöld og þungaskatt“ ásamt fleiru sem talið sé upp síðar í greininni. Þegar talað sé um gjöld sem kunni að verða lögð á leiguna sé fyrst og fremst átt við opinber gjöld. Lýsingu sé ómögulegt að gera grein fyrir öllum hugsanlegum sköttum og gjöldum sem kunna að verða lögð á í framtíðinni og þar af leiðandi sé ekki gert ráð fyrir þeim í leigugreiðslum.
14. Með bréfi Neytendastofu, dags. 2. desember 2009, til neytandans var honum sent bréf Lýsingar til umsagnar. Með bréfi neytandans til Neytendastofu, 11. desember 2009, var athugasemdum

Lýsingar svarað. Þar kom fram að það væri þó ekki til merkis um lögmæti samningsins og því síður sanngirni eftir að aðstæður hafi breyst, eins og raun beri vitni, að þau tæpu þrjú ár sem greitt hafi verið af samningnum hafi ekki verið gerðar athugasemdir við hann. Ítrekuð er athugasemd um skort á upplýsingum í samningsskilmálum. Eitt af þeim atriðum sem komið hafi verulega á óvart sé að vextir á hinum svokallaða verðtryggða hluta skuli vera breytilegir, enda hafi það ekki komið fram í samningnum. Lýsing viðurkenni að í þessu tilviki hafi gleymst að tilgreina það í samningnum en neytandi hafi undir höndum þrjá bílasamninga annarra lántaka og Lýsingar frá árunum 2006-2008 þar sem sömu mistök hafi verið gerð.

15. Með bréfi, dags. 15. desember 2009, sendi Neytendastofa Lýsingu bréf neytandans til umsagnar. Svar barst með bréfi, dags. 17. desember 2009, þar sem fyrri röksemdir voru ítrekaðar.
16. Bréf Lýsingar var sent neytandanum til upplýsinga með bréfi Neytendastofu, dags. 11. febrúar 2010. Þá var aðilum málsins einnig tilkynnt að gagnaöflun málsins væri lokið.

ÁKVÖRÐUN NEYTENDASTOFU

17. Með ákvörðun Neytendastofu nr. 34/2010 frá 30. júlí 2010 komst stofnunin sem fyrr segir að þeirri niðurstöðu að kærandi hefði brotið gegn nánar tilgreindum ákvæðum laga nr. 121/1994 og laga nr. 57/2005. Með vísan til 26. gr. laga nr. 121/1994 og 2. mgr. 21. gr. b laga nr. 57/2005 bannaði Neytendastofa kæranda í bílasamningum við neytendur í íslenskum krónum að notast við skilmála um að ársvexti skuli greiða samkvæmt gildandi vaxtaskrá kæranda á hverjum tíma.
18. Í niðurstöðukafla ákvörðunarinnar tekur Neytendastofa fyrst (kafla 3.1) fyrir kvörtun á því að á samningnum sé ekki að finna upplýsingar um fjárhæð vaxta á íslenskum hluta lánsins, en þar sé þess ekki getið hvort vextirnir séu fastir eða breytilegir en af yfirliti frá Lýsingu megi ráða að þeir séu breytilegir. Neytendastofa tekur fram að í 6. gr. laga nr. 121/1994 sé kveðið á um það hvaða upplýsingar skuli veita neytendum við gerð lánsamnings en samkvæmt 3. tölulið ákvæðisins eigi að gefa upp hverjir meðaltalsvextir lánsins séu. Að mati Neytendastofu séu upplýsingar um vexti afar mikilvægar neytendum auk upplýsinga um það hvort vextir séu fastir eða breytilegir. Á yfirliti sem fylgt hafi samningnum komi fram hverjir vextir séu. Aðilar virðist sammála um að yfirlitið sé hluti af samningnum og því komi það ekki til frekari umfjöllunar. Lýsing hafi hins vegar ekki sýnt fram á að lántaka hafi verið gerð grein fyrir því hvort vextir af íslenskum hluta lánsins væru fastir eða breytilegir. Þvert á móti hafi verið færð rök fyrir því að vegna mistaka við samningsgerð vanti upplýsingar um vexti íslenska hluta lánsins. Í 9. gr. laga nr. 121/1994 sé um það fjallað að séu vextir breytilegir skuli með skýrum hætti greina frá því með hvaða hætti og við hvaða aðstæður vextir geti breyst. Þar sem þær upplýsingar hafi ekki verið veittar við samningsgerðina telji Neytendastofa Lýsingu hafa brotið gegn ákvæðum 3. tölul. 1. mgr. 6. gr. og 9. gr. laga um neytendalán.
19. Í kafla 3.2 er tekin til úrlausnar sú athugasemd að af ákvæðum samningsins megi ráða að enginn vafi væri á því að um gengistryggðan samning væri að ræða. Þrátt fyrir það væru reiknaðir verðtryggðir vextir af helmingshluta samningsfjárhæðarinnar þó að þess væri hvergi getið í samningi. Ákvæði 4. gr. samningsins geti vart talist fullnægjandi til verðtryggingar. Hafi Lýsing

bent á það að ástæðu þess að ekki hafi verið fjallað um verðtryggingu á íslenskum hluta lánsins mætti rekja til þeirra mistaka sem orðið hafi við gerð samningsins. Samkvæmt 4. gr. samningsins sé hann gengistryggður og verðtryggður í 50% hlutföllum. Samningurinn hafi verið skráður í kerfi Lýsingar og innheimt af honum í samræmi við það. Einnig hafi verðtryggingu ekki verið bætt við samninginn eftir að greiðslur af honum hófust. Lýsing hafi ákveðið að bæta greiðsluseðla sína og þær upplýsingar sem þar kæmu fram og væri það ástæða þess að verðbóta væri nú getið á greiðsluseðlum, ekki sé um að ræða breytingu í innheimtu. Þá segir að samkvæmt 7. gr. samningsins skuli í fyrirsögn hans sem og 4. gr. geta þess hvort samningurinn sé gengistryggður, verðtryggður eða óverðtryggður. Í fyrirsögn samningsins sem og í 4. gr. hans segi að um sé að ræða gengistryggðan samnings. Í 4. gr. segir þó einnig að „gengi/vísitala“ gjaldmiðla miðist við útborgunardag samningsins.

20. Þá segir að hvorki á samningi þeim sem neytandi hafi skrifað undir við yfirtöku samningsins né á greiðsluáætlun sem fylgt hafi þeim samningi sé greint frá því hvort íslenski hluti samningsins sé verðtryggður eða óverðtryggður. Þá hafi í gögnum málsins komið fram að á árinu 2009 hafi greiðsluseðlum verið breytt og nú séu verðbætur sérstaklega sundurgreindar frá afborgun af íslenskum hluta lánsins. Fyrir breytinguna hafi greiðsluseðlar því ekki gefið til kynna hvort um væri að ræða verðtryggðan eða óverðtryggðan samning.
21. Þá var tekið fram að samkvæmt 2. mgr. 6. gr. laga nr. 121/1994 skuli greina frá því í samningi við hvaða aðstæður breytingar gætu orðið ef heimilt væri að breyta lánskostnaði, afborgunum eða öðrum atriðum lánskjara. Í 7. gr. samningsins sé greint frá því hvernig leigugreiðslur skuli reiknaðar séu þær gengistryggðar, verðtryggðar eða óverðtryggðar. Af samningnum sé ljóst að um sé að ræða staðlaða skilmála sem notast sé við í öllum samningum, óháð því hvort um sé að ræða gengistryggðan, verðtryggðan eða óverðtryggðan samning. Skilmálar 7. gr. gefi því í raun enga vísbendingu um hvað eigi við um samninginn, enda sé í ákvæðinu vísað til þess að fram komi í fyrirsögn hans og 4. gr. hvort samningurinn sé gengistryggður, verðtryggður eða óverðtryggður.
22. Þau mistök að þess hafi ekki verið getið í fyrirsögn samningsins að hann væri verðtryggður að hluta hafi haft þær afleiðingar að þess hafi ekki heldur verið getið í 4. gr. Því taldi Neytendastofa samninginn ekki bera með sér að íslenski hluti lánsins væri verðtryggður. Skilmálar samningsins væru staðlaðir og að fullu samdir af Lýsingu án aðkomu lántaka. Því teldi Neytendastofa að Lýsing yrði að bera ábyrgð á þeim mistökum sem yrðu við samningsgerðina. Hafi Lýsing því brotið gegn ákvæðum 5. gr. og 2. mgr. 6. gr. laga nr. 121/1994 með því að tilgreina ekki með fullnægjandi hætti í samningi að íslenskur hluti lánsins væri verðtryggður. Þá sagði: „Skv. 2. mgr. 6. gr. sömu laga er Lýsingu því ekki heimilt að krefja lántaka um greiðslu verðbóta skv. samningnum.“
23. Neytendastofa tók í kafla 3.3 til úrlausnar kvörtun yfir því að í 7. gr. samningsins kæmi fram að vextir á gengistryggðum hluta leigusamningsins væru háðir breytingum á LIBOR-vöxtum. Þess væri hins vegar ekki getið hvort um væri að ræða eins eða þriggja mánaða LIBOR-vexti. Þá væri ekki greint frá því hvort, eða hversu hátt, álag væri reiknað á LIBOR-vexti. Í skýringum Lýsingar kæmi fram að á lánnum sem bæru gjalddaga í hverjum mánuði væri notast við eins mánaða

LIBOR-en á lánum sem bæru gjalddaga á þriggja mánaða fresti væri notast við þriggja mánaða LIBOR. Í skilmálum lánsins væri ekkert fjallað um hvaða LIBOR-vexti skyldi notast við, þ.e. hvort notast skyldi við eins, þriggja, sex eða tólf mánaða LIBOR. Að mati Neytendastofu lægi það í eðli máls að notast við eins mánaða LIBOR-vexti þegar afborganir lánsins væru með eins mánaða millibili. Þó að skilmálar lánsins mættu vera skýrari um þetta teldi stofnunin skort á þeim upplýsingum ekki hafa áhrif á kjör lántaka og því ekki ástæða til frekari athugasemda af hálfu stofnunarinnar við þennan kvörtunarlið.

24. Þá sagði að hvorki í skilmálum lánsins né fylgiskjölum með því væri greint frá því að greiða skyldi sérstakt álag á LIBOR-vexti eða hversu hátt slíkt álag skyldi vera. Þegar notast væri við LIBOR sem viðmiðun á vöxtum lána væri algengt að lánveitandi legði álag á LIBOR-vexti. Misjafnt væri hvort slíkt álag væri fast eða breytilegt. Á greiðsluáætlun sem fylgdi samningnum kæmu fram meðalvextir lánsins sem greiðsluáætlun væri reiknið út frá. Að mati Neytendastofu væru upplýsingar um það hversu hátt hlutfall þeirra vaxta væri tengt LIBOR og hversu hátt hlutfall þeirra væri álag á LIBOR, sem annað hvort væru fast eða breytilegt samkvæmt breytingarástæðum lánveitanda, mikilvægar fyrir neytendur við töku lánsins. Væri álagið breytilegt væri einnig nauðsynlegt samkvæmt 9. gr. laga nr. 121/1994 að tilgreina við hvaða aðstæður og með hvaða hætti það getur breyst. Neytendastofa taldi því Lýsingu hafa brotið gegn 3. tölul. 1. mgr. 6. gr. laga nr. 121/1994 með því að tilgreina ekki í samningi að af erlendum hluta lánsins skuli greiða sérstakt vaxtaálag á LIBOR vexti og hversu hátt það álag væri.

RÖKSTUÐNINGUR KÆRANDA OG ATHUGASEMDIR NEYTENDASTOFU

25. Í kæru, dags. 25. ágúst 2010, krefst kærandi þess að hin kærða ákvörðun verði felld úr gildi í heild sinni. Í fyrsta lagi telur kærandi ranga þá niðurstöðu Neytendastofu (kafli 3.1) að kærandi hafi brotið gegn 3. tölul. 1. mgr. 6. gr. og 9. gr. laga nr. 121/1994 þar sem ekki sé að finna upplýsingar um hundraðshluta vaxta á „íslenskum hluta“ samningsins. Kærandi tekur fram að vextir hafi verið tilgreindir í greiðsluáætlun sem sé hluti af bílasamningnum en þar komi fram að vextir hafi verið 6,5% á umræddum tíma. Í 9. gr. laga nr. 121/1994 komi fram að aðilar geti samið um að vextir séu breytilegir og skuli þá greint frá vöxtum eins og þeir eru á þeim tíma sem upplýsingarnar eru veittar, tilgreint skuli með hvaða hætti vextirnir séu breytilegir og við hvaða aðstæður þeir breytist. Í 2. mgr. 7. gr. samningsins komi skýrt fram að vextir óverðtryggðra lána séu breytilegir. Breytingarákvæði verðtryggðra vexti samkvæmt 3. mgr. 7. gr. sé ekki jafnskýrt en þar séu tilgreindir „vextir við upphaf samnings“ sem vísi til þess að vextir séu breytilegir en ekki fastir. Þá segir að sé litið til gjaldskrár Lýsingar, sem vísað hafi verið til í greiðsluáætlun, komi þar fram að vextir séu breytilegir. Þegar neytandinn hafi yfirtekið lánið hinn 1. mars 2007 hafi komið fram í greiðsluáætlun að vextir af „íslenskum hluta“ samningsins væru 8,7% en í greiðsluáætluninni hafi verið vísað til gjaldskrárinnar með sama hætti og áður. Að því er varði athugasemd Neytendastofu þess efnis að ekki hafi verið gerð grein fyrir því við hvaða aðstæður vextir gætu breyst vísar kærandi aftur til gjaldskrárinnar en þar komi fram að vextir kunni að breytast verði breytingar á lánskjörum Lýsingar. Með þessu orðalagi sé uppfyllt ákvæði 9. gr. laga nr. 121/1994 þess efnis að séu vextir breytilegir skuli greint frá vöxtum eins og þeir séu á þeim tíma sem upplýsingar séu gefnar og að tilgreina skuli með hvaða hætti vextir séu breytilegir og við hvaða aðstæður þeir

breytist. Þá telur kærandi að það leiði af lögmætisreglu stjórnisýsluréttarins að Neytendastofu skorti lagaheimild til þess að ákvarða að kærandi hafi brotið gegn 9. gr. laga nr. 121/1994.

26. Í öðru lagi mótmælir kærandi þeirri niðurstöðu Neytendastofu (kafla 3.2) að hann hafi brotið gegn ákvæðum 5. gr. og 2. mgr. 6. gr. laga nr. 121/1994 með því að tilgreina ekki með fullnægjandi hætti í samningnum að „íslenskur hluti“ hans væri verðtryggður. Hann bendir á að samningsformið sé staðlað og taki til verðtryggðra, óverðtryggðra og gengistryggðra bílasamninga. Nákvæmara hefði verið fylla samninginn þannig út að þess væri getið að lánið væri að hluta til verðtryggt. Hafi Neytendastofa einblínt á þetta atriði í stað þess að skoða viðskipti aðila í heild sinni. Önnur gögn sýni, að ekki fari milli mála, að íslenski hlutinn sé verðtryggður, sem og 4. og 7. gr. samningsins. Þá tekur kærandi fram að eigi ekki að reikna vísitölu liggi beinast við að reikna REIBOR vexti. Þá byggir kærandi sérstaklega á því að það hafi verið forsenda af hálfu kæranda að vextir væru samkvæmt gjaldskrá sem sé í takt við markaðsvexti á hverjum tíma. Á því er byggt að öll skilyrði forsendna séu uppfyllt, þ.e. forsendan hafi verið veruleg og ákvörðunarástæða, viðsemjandi hafi þekkt forsenduna og við sanngirnismat sé höfð hliðsjón af skiptingu áhættunnar. Á því er byggt að af yfirtökuskjalinu, sem neytandinn undirritaði hinn 1. mars 2007, hafi neytandinn mátt ráða að lánið væri verðtryggt. Þá hafi samningurinn ávallt verið reiknaður upp með vísitölu og af greiðsluseðlum megji sjá að verðbótaþátturinn hafi verið nákvæmlega tilgreindur. Enn fremur hafi á greiðsluáætlun, sem fylgdi upphaflega samningnum 1. mars 2006, komið fram að vextir af íslenskum krónum væru 6,5% sem borið hafi saman við verðtryggða vexti kæranda á þeim tíma. Þá hafi 8,7% vöxtum, sem getið var á greiðsluáætlun sem fylgdi yfirtökusamningi, borið saman við verðtryggða vexti Lýsingar á þessum tíma. Kærandi byggir á því að það sé sanngjarnt og eðlilegt með hliðsjón af skiptingu áhættu að verðtrygging sé reiknuð á bílasamning aðila en verðtrygging hafi verið forsenda þess að unnt var að bjóða jafn lága vexti og raun bar vitni. Einnig byggir kærandi á því að það brjóti gegn meðalhófsreglu 12. gr. stjórnisýslulaga nr. 37/1993 að banna Lýsingu að reikna verðtryggingu á samninginn. Fallist áfrýjunarnefndin ekki á framangreindar röksemdir byggir kærandi á 3. mgr. 14. gr. laga nr. 121/1994 þess efnis að 1. og 2. mgr. sama ákvæðis gildi ekki geti lánveitandi sannað að neytanda hafi mátt ljóst vera hver lánþökukostnaðurinn ætti að vera.
27. Í þriðja lagi gerir kærandi athugasemd við þá niðurstöðu Neytendastofu að ekki komi fram í samningnum hvort miða eigi við eins eða þriggja mánaða LIBOR-vexti og ekki sé tilgreint hversu hátt álag sé reiknað á LIBOR-vexti. Kærandi tekur fram að lánið hafi einungis tekið hækkunum út frá breytingum á grunnvöxtum LIBOR en að álagið hafi haldist. Hafi lánþaki getað séð að álag var á LIBOR-vextina því þeir hafi verið gefnir upp hærrí í greiðsluáætluninni en samkvæmt gildandi LIBOR-vöxtum á þeim degi. Upplýsingar um LIBOR-vexti séu opinberar upplýsingar sem lánþakendur hafi aðgang að. Kærandi tekur fram að samkvæmt 3. tölul. 1. mgr. 6. gr. laga nr. 121/1994 sé einungis tilgreint að lánssamningur skuli gerður skriflega og fela í sér upplýsingar um vexti. Bæði þessi atriði hafi verið uppfyllt af hálfu kæranda og sé því ekki um brot að ræða. Þá er því mótmælt að brotið hafi verið ákvæði 5. gr. laganna, enda sé það ekki rökstutt í hinni kærðu ákvörðun. Þá telur kærandi að ákvörðun Neytendastofu að þessu leyti skorti lagastoð og því sé um brot á lögmætisreglunni að ræða. Kærandi telur að Neytendastofa hafi með ákvörðun sinni brotið gegn meðalhófsreglunni.

28. Í fjórða lagi gerir kærandi athugasemdir við þá niðurstöðu Neytendastofu að kærandi hafi brotið gegn ákvæðum 5. og 8. gr. laga nr. 57/2005 með því að í samningnum hafi ekki komið fram upplýsingar um vexti og verðbætur á „íslenskum hluta“ lánsins, auk þess sem vaxtaálagið, sem lagt var á LIBOR-vexti erlenda hluta lánsins, hafi ekki verið tilgreint. Kærandi leggur áherslu á að með þeim rökum, sem áður hafa verið rakin, hafi hann sýnt fram á að hann hafi ekki brotið gegn tilgreindum lagaákvæðum. Þá telur kærandi að Neytendastofa hafi brotið gegn rannsóknarreglu 10. gr. stjórnisýslulaga nr. 37/1993 með því að hafa ekki kannað lögskipti og fylgiskjöl að baki öðrum samningum sem hún byggir niðurstöðu sína á.
29. Með bréfi, dags. 31. ágúst 2010, óskaði áfrýjunarnefnd neytendamála eftir afstöðu Neytendastofu til kærunnar. Neytendastofa svaraði með greinargerð, dags. 13. september 2010, þar sem þess væri krafist að hin kærða ákvörðun yrði staðfest með vísan til forsendna hennar. Í greinargerðinni er tekið fram að stofnunin hafi ekki fjallað um lögskipti aðila samkvæmt lögum nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, heldur einungis samkvæmt þeim lögum sem stofnunin starfar eftir.
30. Í fyrsta lagi (kafla 3.1) tekur Neytendastofa fram að fallist hafi verið á það í hinni kærðu ákvörðun að upplýsingar um fjárhæð seðilgjalds sé tilgreint í gjaldskrá, sé kveðið á um það í samningi að lántaki skuli greiða slíkt gjald, enda sé þar um mjög breytilegan kostnað að ræða auk þess sem það gjald hafi að öllum líkindum ekki úrslitaáhrif á ákvörðun neytenda um að ganga að samningnum. Hins vegar séu upplýsingar um vexti samningsins svo mikilvægar að ekki sé fullnægjandi að vísa til gjaldskrár um að vextir séu breytilegir. Þá sé ekki á það fallist að orðalag 2. og 3. mgr. 7. gr. skilmála samningsins, þar sem segi að vextir við upphaf hans séu tilgreindir í 4. gr. samningsins, gefi fullnægjandi lýsingu á því hvort um sé að ræða fasta eða breytilega vexti. Einnig hafi kærandi í raun viðurkennt að ákvæði samningsins um að vextir séu breytilegir sé ekki nógu skýrt. Til stuðnings máli sínum vísar Neytendastofa til úrskurðar áfrýjunarnefndar neytendamála í máli nr. 6/2009. Þá hafnar Neytendastofa því að hafa brotið gegn lögmatísreglu stjórnisýsluréttarins, m.a. með vísan til tilvitnaðs úrskurðar.
31. Í öðru lagi (kafla 3.2) telur Neytendastofa að kærandi hafi brotið gegn ákvæðum 5. gr. og 2. mgr. 6. gr. laga nr. 121/1994 og 5. og 8. gr. laga nr. 57/2005 með því að tilgreina ekki á fullnægjandi hátt að íslenskur hluti samningsins hafi verið verðtryggður. Að mati Neytendastofu liggur í augum uppi að 2. mgr. 6. gr. laga nr. 121/1994 taki m.a. til verðtryggingar, enda hafi hún áhrif á afborganir og lánskjör lántaka. Samkvæmt 5. gr. laganna skuli upplýsingar skv. 6. gr. þeirra vera skriflegar. Neytendastofa geti ekki fallist á það að ákvæði 4. gr. samningsins sé skýrt um það að íslenskur hluti samningsins sé verðtryggður. Augljóslega sé um staðlað samningsform að ræða sem notast hafi verið við á öllum samningum óháð því hvort þeir hafi verið gengistryggðir, verðtryggðir eða óverðtryggðir. Þá hafnar Neytendastofa því að hafa brotið gegn meðalhófsreglu stjórnisýsluréttarins með því að leggja á kæranda bann við því að innheimta verðbætur samkvæmt samningnum. Verði kærandi að bera hallann af þeim mistökum sem átt hafi sér stað að þessu leyti.
32. Í þriðja lagi (kafla 3.2) hafnar Neytendastofa því sjónarmiði kæranda að stofnunina hafi skort lagaheimild til að taka ákvörðun um sundurgreina skuli LIBOR-vexti og álag sem kærandi leggur á þá vexti. Ákvæði 3. tölul. 1. mgr. 6. gr. laga nr. 121/1994 sé ekki háð því skilyrði að eingöngu

skuli veita upplýsingar um vaxtaþrósentu. Það sé tilgangur laganna að veita lántaka allar nauðsynlegar upplýsingar um lánið og þau kjör sem honum bjóðast áður en lán er tekið. Þá hafnar Neytendastofa því að hún hafi brotið gegn meðalhófsreglunni. Þá tekur Neytendastofa fram að þótt í niðurstöðum hinnar kærðu ákvörðunar sé ekki tilgreint bann við álagningu álagsins verði að telja að bannið í ákvörðunarorðum eigi við um samninga kæranda í framtíðinni.

33. Í fjórða lagi svarar Neytendastofa athugasemdum kæranda um að í ákvörðunarorðum komi fram að kærandi hafi með háttseminni brotið gegn 5. gr. laga nr. 121/1994 en slíkt komi ekki fram í niðurstöðum hennar. Í greinargerð Neytendastofu er tekið fram að í 5. gr. sé kveðið á um að lánsamningur skuli gerður skriflega og feli m.a. í sér upplýsingar skv. 6. gr. laganna. Ákvæðið sé nokkuð almennt orðað og megi telja óhjákvæmilegt að sé brotið gegn upplýsingaskyldu 6. gr. feli það einnig í sér brot gegn 5. gr. Þó verði að viðurkenna að stofnunin hafi gert mistök þar sem umfjöllun um brot á 5. gr. laganna skorti í niðurstöðu ákvörðunarinnar.
34. Að því er varðar athugasemdir kæranda um að brotið hafi verið gegn ákvæðum 5. og 8. gr. laga nr. 57/2005 og að Neytendastofa hafi ekki kannað lögskipti eða fylgiskjöl sem fylgdu þeim samningi sem ákvörðunin byggist á, tekur Neytendastofa fram að upplýsingar um vexti, vaxtaálag og verðbætur, sem ekki komi fram í samningi, séu mjög mikilvægur þáttur við ákvörðun neytenda um að eiga viðskipti eða taka lán og falla undir ákvæði 8. gr. laga nr. 57/2005. Kærandi sé í mun betri samningsstöðu en neytendur og því verið að leggja ríka skyldu á kæranda til að gæta að allar upplýsingar komi fram. Þá er tekið fram að ákvæði 8. gr. laga nr. 57/2005 sé í III. kafla laganna og teljist því brot á henni einnig varða við 5. gr. samkvæmt orðalagi þess ákvæðis.
35. Með bréfi, dags. 22. september 2010, var óskað eftir afstöðu kæranda til greinargerðar Neytendastofu. Með bréfi kæranda, dags. 4. október 2010, var tekið fram að ekkert það kæmi fram í greinargerðinni sem breytti því sem fram kæmi í kærinni. Þó tekur kærandi fram að hann telji Neytendastofu hafa viðurkennt það að hún geti ekki bannað kæranda ákveðna útreikninga á samningum, t.d. að reikna hann upp með verðtryggingu, þar sem Neytendastofa telji sig ekki geta leyst úr einkaréttarlegum ágreiningi.
36. Með bréfi, dags. 10. október 2010, var óskað eftir afstöðu neytandans til framkominnar kæru Lýsingar. Í bréfi neytandans, dags. 24. október 2010, voru athugasemdir hans takmarkaðar við þrjú atriði. Í fyrsta lagi (kafla 3.1) er tekið fram að málalíbúnaður kæranda sé byggður á forsendum sem ekki voru fyrir hendi þegar hann yfirtók samninginn og hafi hann því ekki getað borið saman þær tvær greiðsluáætlanir, sem um ræðir, þar sem hann hafi ekki haft undir höndum upphaflega áætlun. Í öðru lagi (3.2) er áréttað að þess sé hvergi getið að samningsformin séu stöðluð og því taki skilmálarnir jafnt til óverðtryggðra-, verðtryggðra- og gengistryggðra samninga. Sé eyðublaðið ekki rétt útfyllt við samningsgerðina geti lántaki ekki áttað sig á kjörnum og samningur sé því gerður á röngum forsendum. Í þriðja lagi (3.3) er á það bent að óumdeilt virðist að ekkert ákvæði sé í samningnum sem kveði á um að ofan á LIBOR-vexti skuli greiða vaxtaálag. Í gjaldskrá sé ekkert minnst á vaxtaálag og reitur fyrir kostnaðaráætlun fyrir gjaldið sé útfylltur. Ekki sé unnt að leggja á neytendur mikla rannsóknarkvöð í þessum efnum, heldur verði lánveitandi að upplýsa neytandann um kjörin.

37. Með bréfi, dags. 28. október 2010, var kæranda gefinn kostur á að gera athugasemdir við bréf neytandans. Þá var tekið fram að gera mætti ráð fyrir því að málið yrði tekið til úrskurðar í kjölfarið og að úrskurðurinn yrði kveðinn upp í nóvember. Með bréfi kæranda, dags. 11. nóvember 2010, var áréttað að ekkert af því sem fram kæmi í bréfi neytandans breytti neinu af því sem haldið væri fram í stjórnslukæru kæranda.

NIÐURSTAÐA

38. Í þessu máli er deilt um samning, dags. 1. mars 2006, sem ber yfirskriftina „Bílasamningur Lýsingar.“ Rétt neðan við yfirskriftina, vinstra megin, kemur fram númer samningsins en hægra megin segir „Gengistryggður samningur.“ Ákvæði 4. gr. samningsins ber fyrisögina „Leigugrunnur og leigugjald.“ Í fyrstu línu undir orðunum „vextir, verðtrygging og annað“ segir: „Samningur þessi er gengistryggður og eru allar fjárhæðir bundnar erlendum/innlendum myntum í eftirfarandi hlutföllum og taka mið af þeim á hverjum tíma: USD 15%, JPY 10%, EUR 20%, CHF 5%, ISK 50% [...]. Leigugjald tekur breytingum á gengi og vöxtum skv. 7. grein samnings þessa.“ Í 1. mgr. 7. gr. segir að í fyrisögn samningsins sem og 4. gr. komi fram hvort samningurinn sé verðtryggður, óverðtryggður eða gengistryggður. Í 3. mgr. 7. gr. segir að sé samningurinn verðtryggður séu „vextir við upphaf samnings tilgreindir í 4. gr.“ en í 4. gr. er svo aftur vísað til 7. gr. Er því í samningnum í raun ekki að finna vexti fyrir hinn svokallaða „íslenska hluta“ lánsins. Í 4. mgr. 7. gr. segir um vexti af gengistryggðri leigu að heimilt sé Lýsingu að endurreikna leigu skv. breytingum sem verða á LIBOR-vöxtum þess erlenda eða þeirra erlendu gjaldmiðla sem leigan er greidd í. Þess er hvorki getið hvaða LIBOR-vexti skuli miða við, þ.e. eins mánaða, þriggja mánaða o.s.frv., né heldur hvaða álag beri að greiða ofan á þá vexti.
39. Þó að draga megí þá ályktun af framangreindu að samningurinn skyldi vera gengistryggður var raunin sú að afborganir af helmingi lánsins, svonefndum „íslenskum hluta“ þess, miðuðust við íslenskar krónur. Í framkvæmd var sá hluti lánsins verðtryggður með breytilegum vöxtum, enda þótt ekki væri að finna ákvæði þess efnis í samningnum sjálfum, eins og áður segir.
40. Eftir að kvartað var til Neytendastofu hinn 21. október 2009 vegna þess samnings sem hér er deilt um hafa fallið dómur í Hæstarétti sem áhrif hafa á uppgjör samningsins. Í dómi Hæstaréttar í málinu nr. 153/2010 var dæmt um samning sambærilegan þeim samningi sem um er deilt í þessu máli. Þar var komist að þeirri niðurstöðu að samningurinn væri raunverulega um peningalán í skilningi VI. kafla laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu. Talið var að samningurinn bæri með sér að vera lán í íslenskum krónum. Samningurinn bryti því í bága við 13. og 14. gr. laga nr. 38/2001 en talið var að þau gengisviðmið sem voru notuð væru óheimil. Væri gengisbinding því óskuldbindandi fyrir stefnda í málinu. Í dóminum kom fram að 4. og 7. gr. samningsins væru í andstöðu við fyrirmæli laga nr. 38/2001 og gætu ekki skuldbundið stefnda af þeim sökum. Ekkert var vikið að þeim hluta lánsins sem var í íslenskum krónum. Í dómi Hæstaréttar 16. september 2010 í málinu nr. 471/2010, sem féll eftir að þetta mál var kært til áfrýjunarnefndar, var dæmt um það hvort og þá hvaða áhrif það hefði á vexti af láni að ákvæði um gengistryggingu í samningi aðila væru ógild. Niðurstaðan var sú að greiða bæri vexti samkvæmt 4. gr., sbr. 3. gr. laga nr. 38/2001, jafnháa vöxtum sem Seðlabanki Íslands ákveður með hliðsjón af lægstu vöxtum á nýjum

almennum óverðtryggðum lánum hjá lánastofnunum og birtir eru samkvæmt 10. gr. laganna. Af þessu er ljóst að ekki þarf að leysa úr því hvernig gera eigi upp hinn gengistryggða hluta lánsins.

41. Kærandi kveður að stjórnslukæra hans miði við að hinn íslenska hluta samningsins beri að reikna upp með verðtryggðum vöxtum kæranda eins lagt hafi verið til grundvallar í upphafi og fjallað hafi verið um í hinni kærðu ákvörðun. Þá telur hann vandséð hvernig fara eigi aðra leið í stjórnslukærinni þar sem ekkert hafi verið tekið á dómi Hæstaréttar í málinu nr. 153/2010 í ákvörðun Neytendastofu. Engu að síður sé áskilinn réttur til að reikna samninginn upp á grundvelli 4. gr. laga nr. 38/2001 með sama hætti og miðað verði við um þann hluta samningsins sem var í erlendum myntum. Neytendastofa tekur aftur á móti fram að stofnunin hafi einungis fjallað um samninginn á grundvelli þeirra laga sem undir hana heyra, þ.e. laga nr. 121/1994 og laga nr. 57/2005, enda hafi stofnunin ekki heimild til þess að fjalla um samninginn á grundvelli laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu. Verði aðilar að semja sjálfir um það sín í milli hvernig reikna skuli samninginn upp eða reka málið ella fyrir dómstólum. Að mati áfrýjunarnefndar verður ekki leyst úr því í þessu máli hvaða vexti beri að greiða af láninu, enda var engu slegið föstu um það í hinni kærðu ákvörðun. Einungis verður tekin afstaða til réttmætis þeirrar ákvörðunar Neytendastofu að banna kæranda þá háttsemi sem lýst er í ákvörðunarorðum hinnar kærðu ákvörðunar.
42. Í hinni kærðu ákvörðun Neytendastofu var leyst úr tilgreindum ágreiningsatriðum í köflum 3.1 – 3.7. Kærandi gerir í málatilbúnaði sínum einungis athugasemdir við fyrstu fjögur atriðin (kafla 3.1 – 3.4) en er samþykkur úrlausninni að því er varðar hin atriðin.
43. Í fyrsta lagi (kafla 3.1.) er deilt um afleiðingar þess að í samningnum sé ekki að finna upplýsingar um hæð vaxta á íslenskum hluta samningsins. Í ákvörðun Neytendastofu var talið að lántaka hafi ekki verið gerð grein fyrir því hvort vextir af „íslenskum hluta“ lánsins væru fastir eða breytilegir og þar sem fyrir liggja að upplýsingar hafi ekki verið veittar við samningsgerðina tekur stofnunin kæranda hafa brotið gegn ákvæðum 3. tölul. 6. gr. og 9. gr. laga nr. 121/1994 um neytendalán. Af hálfu kæranda er því borið við að í greiðsluáætlun, sem aðilar séu sammála um að sé hluti af samningnum, komi fram að vextir af ISK hafi á þeim tíma verið 6,5%. Því sé vandséð hvernig brotið hafi verið gegn 3. tölul. 6. gr. laga nr. 121/1994. Þá bendir hann á að í greiðsluáætlun með yfirtöku kvartanda, sem telja verði hluta af samningi, komi fram að vextir af íslenska hluta lánsins séu 8,7% auk þess sem í greiðsluáætlun sé vísað til þess að áætlunin sé samkvæmt núgildandi vöxtum og gjaldskrá sem gefi skýrt til kynna að vextirnir séu breytilegir. Í gjaldskrá komi fram að vextir séu breytilegir auk þess sem þar komi fram að vextir kunni að breytast verði breytingar á lánskjörum kæranda. Í greinargerð Neytendastofu til áfrýjunarnefndar segir að stofnunin telji upplýsingar um vexti samningsins svo mikilvægar að ekki sé fullnægjandi að vísa til gjaldskrár um að vextir séu breytilegir. Þá fellst stofnunin ekki á að orðalag 2. og 3. mgr. 7. gr. samningsins, þar sem segir að vextir við upphaf hans séu tilgreindir í 4. gr., gefi fullnægjandi lýsingu á því hvort um sé að ræða fasta eða breytilega vexti.
44. Áfrýjunarnefnd neytendamála telur að ákvæði 3. tölul. 6. gr. og 9. gr. laga nr. 121/1994 verði að skýra svo að tilgreining vaxta skuli vera í lánsamningnum sjálfum. Lögskýringargögn styðja

Þessa niðurstöðu en þau fela að nokkru leyti í sér tilvísun til samningsgerðarinnar í umfjöllun um 9. gr. Í þessu sambandi skal og vísað til fyrri úrskurðar áfrýjunarnefndarinnar, þ.e. úrskurðar áfrýjunarnefndar neytendamála 25. september 2009 (6/2009), þar sem komist var að þeirri niðurstöðu að brotið hefði verið gegn 9. gr. með því að tilgreina ekki í lánessamningi þau atriði sem þar er mælt fyrir um.

45. Kemur þá til athugunar hvort tilgreiningin eins og hún er sett fram í samningnum uppfylli kröfur 9. gr., þ.e. hvort þar sé „greint frá vöxtum eins og þeir eru á þeim tíma sem upplýsingarnar eru gefnar“ og tilgreint „með hvaða hætti vextirnir eru breytilegir og við hvaða aðstæður þeir breytast“. Óumdeilt er að fyrri skilyrðið er uppfyllt enda liggur fyrir að þegar kvartandi yfirtók lánið 1. mars 2007 og útbúin var ný greiðsluáætlun, sem hann undirritaði, var íslenski vaxtahlutinn kominn í 8,7%. Í þeirri áætlun var vísað til gjaldskrár kæranda. Deilan snýst hins vegar um hvort síðarnefnda skilyrðið hafi verið uppfyllt með því orðalagi greiðsluáætlunarinnar „að vextir eru skv. núgildandi vöxtum og gjaldskrá Lýsingar hf.“ en tilvitnuð gjaldskrá gefur til kynna að vextir séu breytilegir. Áfrýjunarnefnd neytendamála fellst ekki á það með kæranda að skilmálarnir uppfylli þetta síðarnefnda skilyrði. Þau mistök virðast hafa orðið við gerð samningsins að í yfirskrift hans kom einungis fram að hann væri gengistryggður en ekkert var vikið að „íslenska hluta“ lánsins.
46. Um þær kröfur sem áfrýjunarnefnd neytendamála álitur felast í lögnum að því er varðar framangreint má að verulegu leyti vísa til úrskurðar nefndarinnar frá 25. september 2009 (6/2009). Þótt úrskurðurinn hafi varðað annars konar tegund láns, fjallaði hann að ýmsu leyti með almennum hætti um þær kröfur sem leiða má af 9. gr. laga nr. 121/1994. Í úrskurðinum var tekið fram að samkvæmt frumvarpi því sem varð að lögum nr. 30/1993, sem eru stofn laga nr. 121/1994, hafi tilgangur frumvarpsins m.a. verið að bæta möguleika neytanda til að bera saman mismunandi tilboð lánveitenda og þar með gera honum auðveldara að meta hvort hann vilji taka lánið. Vandséð væri hvernig ná mætti fram þeim tilgangi nema 9. gr. laganna væri skýrð á þann hátt að orðalagið „tilgreint skal með hvaða hætti vextirnir eru breytilegir og við hvaða aðstæður þeir breytast“ væri túlkað þannig að lánveitanda sé skylt að upplýsa neytanda um allar breytur sem áhrif hafa til hækkunar eða lækkunar á hlutfalli vaxtanna. Skipti þar engu máli hvort einhver eða einhverjar af breytunum séu þess eðlis að neytandi geti ekki aflað sér upplýsinga um breytingar á þeim. Gera verði þá kröfu til lánveitanda að hann tilgreini, þannig að ekki sé neinum vafa undirorpið, hverjar þær aðstæður séu sem leitt geti til breytinga á vöxtunum svo neytandinn geti með fullnægjandi hætti gert sér grein fyrir hvernig vextirnir séu breytilegir og við hvaða aðstæður þeir breytist eins og skýrlega sé kveðið á um í 9. gr. laga nr. 121/1994. Einungis þannig verði gagnsæi lánskjaranna tryggt.
47. Þá getur áfrýjunarnefnd ekki fallist á það að lagaheimild skorti til að ákvarða að kærandi hafi brotið gegn 9. gr. laga nr. 121/1994. Samkvæmt 25. gr. laganna annast Neytendastofa eftirlit með ákvæðum laganna. Ákvæði laga nr. 57/2005 gilda um úrræði Neytendastofu og málsmeðferð. Ákvörðunum Neytendastofu verður skotið til áfrýjunarnefndar neytendamála, að undanskildum ákvörðunum um dagsektir. Ekki verður hjá því komist að stjórnvöld túlki lagaákvæði á þeim sviðum réttarins sem þeim er falið að hafa eftirlit með. Í þessu sambandi verða stjórnvöld m.a. að

horfa til orðalags viðkomandi ákvæðis, undirbúningsgagna með lagafrumvörpum o.fl. atriða. Ákvörðun Neytendastofu átti sér stoð í lögum sem henni bar að túlka eins og ráð er fyrir gert. Sjónumiðum kæranda að þessu leyti er því hafnað.

48. Í öðru lagi (kafli 3.2) taldi Neytendastofa þann samning, sem hér er deilt um, ekki bera með sér að „íslenski hluti“ lánsins væri verðtryggður. Hafi kærandi því brotið gegn ákvæðum 5. gr. og 2. mgr. 6. gr. laga nr. 121/1994 með því að tilgreina ekki með fullnægjandi hætti í samningi að íslenskur hluti lánsins væri verðtryggður. Samkvæmt 2. mgr. 6. gr. laganna væri kæranda óheimilt að krefja um greiðslu verðbóta samkvæmt samningnum. Að mati áfrýjunarnefndar neytendamála þykir mega fallast á það með Neytendastofu að það teljist hafa verið brot af hálfu kæranda að taka ekki fram að „íslenski hluti“ hafi átt að vera verðtryggður. Í kæru er tekið fram að það hafi verið forsenda af hálfu kæranda að vextir væru samkvæmt gjaldskrá kæranda, sem væri í takt við markaðsvexti á hverjum tíma, leigutaka hafi mátt vera þessi forsenda ljós. Áréttað skal að þótt samningsskilmálar teljist brot á reglum opinbers réttar, sem aftur getur leitt til þess að notkun þeirra sé bönnuð, felst ekki sjálfkrafa í slíkri ákvörðun úrlausn um einstaka þætti hins einkaréttarlega samningssambands aðila. Í þessu máli er til úrlausnar ákvörðun Neytendastofu bann við notkun umrædds samningsskilmála. Fyrir liggur að við gerð samningsins urðu þau mistök að ekki var getið um það hverjir væru vextir af þeim hluta lánsins, sem veitt var í íslenskum krónum (50%) eða hvort þann hluta samningsins skyldi verðtryggja. Úrlausn þess hvaða réttaráhrif þau mistök eigi að hafa ræðst af almennum túlkunarreglum samningaréttar, svo sem hvort greiða skuli vexti samkvæmt 4. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu. Einungis er til endurskoðunar sú ákvörðun Neytendastofu að banna notkun umræddra samningsskilmála. Með vísan til framanritaðs er það niðurstaða áfrýjunarnefndar neytendamála að staðfesta beri bann Neytendastofu að þessu leyti.
49. Að framan hefur verið komist að þeirri niðurstöðu að samningsskilmálar kæranda hafi ekki uppfyllt kröfur laga nr. 121/1994 og laga nr. 57/2005. Í þessu máli verður þó engin afstaða tekin til þess hvernig haga beri uppgjöri aðila eða hvernig túlka eigi samninginn að öðru leyti á einkaréttarlegum grundvelli.
50. Í þriðja lagi (kafli 3.3) taldi Neytendastofa það vera brot á ákvæðum 5. gr. og 3. tölul. 1. mgr. 6. gr. laga nr. 121/1994 um neytendalán og ákvæðum 5. og 8. gr. laga nr. 57/2005 um eftirlit með viðskiptaháttum og markaðssetningu að tilgreina ekki að innheimt væri vaxtaálag á LIBOR-vexti þess hluta lánsins sem var í erlendri mynt og með því að greina ekki frá því hversu hátt slíkt vaxtaálag væri. Áfrýjunarnefnd neytendamála er sammála niðurstöðu Neytendastofu að þessu leyti. Með vísan til þess sem áður segir getur áfrýjunarnefnd ekki fallist á það að Neytendastofu hafi skort lagaheimild til þess að leysa úr þessum þætti málsins og er sjónumiðum kæranda að þessu leyti er því hafnað.
51. Samkvæmt öllu framansögðu ber að staðfesta hina kærðu ákvörðun.

Úrskurður nr. 17/2010

ÚRSKURÐARORÐ:

Hin kærða ákvörðun er staðfest.

Ingiríður Lúðvíksdóttir

Eyvindur G. Gunnarsson

Eiríkur H. Hauksson